

Критерії та показники оцінювання сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України

В. В. Поливаниук

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, м. Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: Poluvan1982@gmail.com

Paper received 09.03.21; Accepted for publication 29.03.21.

<https://doi.org/10.31174/SEND-PP2021-252IX99-10>

Анотація. Узагальнено теоретичні підходи до проблеми діагностичного інструментарію оцінювання професійної компетентності фахівців фізичної культури і спорту Збройних сил України. Обрано суб'єктно-діяльнісний підхід до його визначення. Конкретизовано зміст критеріїв і показників оцінювання сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України. Обґрунтовано доцільність виділення низького, середнього та високого рівнів її розвиненості.

Ключові слова: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, організаційно-діяльнісний, індивідуально-психічний, суб'єктний критерій.

Вступ. Професійна підготовка майбутніх офіцерів виступає однією із актуальних проблем військової освіти. У науково-педагогічній літературі розглядаються окремі аспекти професійної підготовки офіцерів, що спрямовані на формування їх конкретних професійних умінь. Але теоретико-методичні основи формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил (далі – ЗС) України та її діагностування не стали ще предметом спеціального наукового дослідження.

Короткий огляд публікацій за темою. У ході дослідження проаналізовані наукові праці з таких проблем: запровадження компетентнісного підходу у професійну освіту (С. Глазунов, Г. Грибан, С. Жембровський, В. Свистун, В. Ягупов та ін.), методології визначення основних видів компетентності випускників ВВНЗ, у тому числі фахівців за спеціальністю 017 – фізична культура і спорт (Н. Вербин, С. Костів, О. Петрачков, Д. Погребняк, К. Пронтенко, В. Свистун, Ю. Фіногенов, В. Ягупов та ін.), підготовки (перепідготовки) фахівців фізичної підготовки та спорту ЗС України (В. Шемчук), професійної компетентності як основи професійної діяльності майбутніх тренерів-викладачів (С. Павлюк та ін.).

Аналіз основних наукових досліджень у сфері підготовки майбутніх офіцерів ЗС України свідчить, що більшість наукових джерел стосується окремих компонентів їх професійної компетентності. В свою чергу проблема оцінювання сформованості їх професійної компетентності залишається недостатньо дослідженою.

Метою статті є обґрунтування критеріїв і показників оцінювання сформованості професійної компетентності майбутніх військових фахівців з фізичної культури і спорту ЗС України.

Матеріали та методи. Для досягнення поставленої мети використано комплекс теоретичних методів дослідження: аналіз, синтез, порівняння, систематизація наукових джерел - для виявлення сутності основних понять дослідження; узагальнення теоретичних підходів до проблеми визначення критеріїв і показників оцінювання сформованості професійної компетентності майбутніх військових фахівців з фізичної культури і спорту ЗС України.

Результати і їх обговорення. Багатогранність визначення компетентності доводить, що існують різні її види, у тому числі й професійна. На думку В. Ягупова, компетентність – це підготовленість (теоретична та практична), здатність (інтелектуальна, діялісна та суб'єктна), наявність позитивних ставлень і сформованих якостей особи та її готовність (професійна, особистісна, психологічна тощо), як суб'єкта діяльності, до певного виду діяльності. Професійна компетентність необхідна для професійного буття особи в якості професійного суб'єкта [1, с. 373].

Сучасні наукові дослідження щодо загального розуміння компетентності характеризуються різноманітним точкам зору до її визначення:

– професійні знання, навички і досвід діяльності у певній сфері, ставлення до справи, позитивні схильності, інтереси і прагнення, здатність ефективно використовувати знання й уміння в професійній діяльності, а також особистісні якості для досягнення необхідного результату на конкретному робочому місці, у даній робочій обстановці (Н. Ничкало) [2, с. 117];

– здатність приймати рішення і нести відповідальність за їх реалізацію при виконанні функціональних обов'язків (Г. Данилова) [3, с. 10];

– спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність (О. Овчарук) [4, с. 20];

– інтегральна якість особистості фахівця, яка проявляється в його загальній здатності та готовності до діяльності (Г. Селевко) [5, с. 139]

– новоутворення, що, формуючись і розвиваючись, набуває внутрішньої визначеності й стає якістю особистості, яка, оволодіваючи військово-професійною діяльністю стає суб'єктом цієї діяльності й в процесі підготовки до виконання військово-професійних завдань з підтримання міжнародного миру і безпеки, набуває здатності ефективно виконувати професійні функції (В. Свистун) [6, с. 157].

Сучасні вчені наголошують на необхідності враховувати при визначенні компетентності фахівця з вищою освітою всю сукупність досягнутих результатів – сформованих інтелектуальних, особистісних, поведінкових якостей, знань і вмінь. Не випадково Ю. Татур під компетентністю розуміє інтегральну якість особи

стості, що характеризує її прагнення і здатність (готовність) реалізувати свій потенціал (знання, уміння, досвід, особистісні якості та ін.) для успішної діяльності в певній галузі, виокремлює в ній як рівнозначні когнітивну, етичну і соціальну складові [7, с. 6-7].

Особливе значення проблема визначення професійної компетентності набуває в контексті підготовки майбутніх військових фахівців. Рівень професійної підготовки майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту військових частин має припускати можливість рішення складних і різнопланових завдань щодо захисту держави. В. Ягупов, досліджуючи компетентність, аналізує її таким чином:

- військово-спеціальна компетентність – це професійно важлива інтегративна властивість, що є результатом професійної підготовки у вищому навчальному закладі й охоплює сукупність ціннісних уявлень, світоглядні погляди, особистісні якості, професійні знання, уміння, навички, що визначають результативність охорони державного кордону в особливий період та при проведенні спецоперацій;

- як психологічний термін – інтегральне професійне утворення військових фахівців ЗС України, яке характеризує їх професійну підготовленість, здатність і готовність до реалізації посадових компетенцій як суб'єктів військово-професійної діяльності [8, с. 67].

У сучасній літературі наголошується на складності проблеми класифікації компетентностей, розроблення на їх основі критеріальних вимог до їх оцінювання.

Сьогодні в педагогічній науці існують різні погляди щодо визначення критеріїв і показників оцінювання сформованості професійної компетентності фахівців. Так, Г. Грибан виділяє мотиваційний, когнітивний і діяльнісний критерії оцінювання готовності майбутніх спеціалістів до впровадження засобів фізичної культури. Мотиваційний критерій готовності майбутніх фахівців до фізкультурно-оздоровчої діяльності розуміється вченим як система усвідомлених та особисто набутих потреб і мотивів до здорового способу життя, вдосконалення життєдіяльності на засадах самореалізації особистості у сфері фізичної культури і спорту; когнітивний – характеризується як система опанування теоретичних і методичних знань з фізичного виховання, практики організації і проведення спортивно-масових заходів; діяльнісний – комплекс особистісно набутих способів дій з формування індивідуального набору необхідних рухових умінь і навичок, навчання кожного застосовувати отримані знання і навички під час професійної діяльності [9, с.360-362].

Аналіз наукових джерел дозволив дійти висновку, що фізичній підготовці, тренуванню витривалості, організації підготовки до ведення бойових дій, виживанню в екстремальних умовах військовослужбовців та іншим різноманітним аспектам фізичного виховання присвячено достатньо наукових досліджень. Наприклад, у своїх працях С. Глазунов та С. Жембровський звертають увагу на трансформацію системи фізичної підготовки військовослужбовців в умовах реформування ЗС України, а також удосконалення самостійної роботи з фізичної підготовки офіцерів військового управління оперативно-тактичного рівня. У військовій системі перевірка та оцінка оволодіння знань, умінь, навичок розглядається як складова системи навчання і

виховання військовослужбовців. Серед видів контролю одне із провідних місць займає оцінка оволодіння рівнів індивідуальної фізичної підготовленості військовослужбовців, що найбільш повно відображає результат функціонування всієї системи фізичного виховання військовослужбовців. Автори визначають такі критерії ефективності методики організації фізичної підготовки офіцерів: оцінювально-результативний, морфо-функціональний, суб'єктний, ціннісно-мотиваційний [10, с.107-112]. Нажаль автори упустили змістовний і діяльнісний компоненти.

Модель методичної системи навчання гирьового спорту курсантів ВВНЗ у процесі фізичного виховання запропонована К. Пронтенком, С. Безпалим та іншими авторами, яка сформована шляхом інтеграції системного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів та включає цільовий, змістовий, організаційно-технологічний і контрольно-діагностичний компоненти [11, с.74].

Дослідник Н. Вербин, враховуючи аналізи результатів наукових досліджень і теоретичних уявлень про змістовні характеристики і специфічні особливості процесу розвитку професійної витривалості майбутніх магістрів військового управління на етапі оперативно-тактичного рівня підготовки, виокремлює такі критерії: ціннісно-мотиваційний, емоційно-вольовий, інтелектуальний, діяльнісно-поведінковий та суб'єктний. Відповідно, автором виділяються три рівні розвиненості професійної витривалості майбутніх фахівців – високий, середній, низький [12, с.77].

Науковець С. Костів у дослідженнях, обґрунтовуючи сутність і зміст розвитку психофізичної витривалості військових фахівців, виділяє такі критерії оцінювання розвинутості: ціннісно-мотиваційний, когнітивно-операційний, емоційно-вольовий, професійно-діяльнісний та суб'єктний [13, с.264].

Моделі різних рівнів фізичної підготовленості курсантів механізованих підрозділів у навчальному центрі Сухопутних військ, які спроектовані Ю. Фіногеновим та О. Петрачковим, ґрунтуються на результатах взаємозв'язку між фізичною, функціональною і професійною підготовленістю. Автори досліджують диференціацію вимог щодо фізичної підготовленості молодого поповнення на різних етапах його навчально-бойової підготовки. Так, зміст, характер, умови навчально-бойової та бойової діяльності особового складу різних військових спеціальностей, що входять до різних видів і родів військ, суттєво відрізняються. Відповідно й вимоги до рівнів професійної підготовленості військовослужбовців різних військових спеціальностей не однакові. На підставі аналізу взаємозв'язку між параметрами шкал професійної, фізичної та функціональної підготовленості науковці виділяють п'ять рівнів фізичної підготовленості: низький, нижче середнього, середній, вище середнього та високий, які мають оцінюватися диференційовано в залежності від етапів бойової підготовки [14, с.167-168].

Комплексна методика розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту у системі післядипломної освіти, яку пропонує Д. Погребняк, має на увазі певну навчальну систему, яка заснована на ідеях компетентнісного, системного та суб'єктно-діяльнісного підходів. Критерії оцінювання

конкретизуються в показниках для оцінки кількісних та якісних характеристик розвитку фахової компетентності військових спеціалістів. Для оцінювання рівнів розвиненості їх фахової компетентності в системі післядипломної освіти вчений пропонує використовувати такі критерії: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний і суб'єктний [15, с.162-163].

С. Юр'єв, у процесі розробки методики розвитку рухових якостей курсантів ВВНЗ у процесі фізичного виховання виділяє такі критерії оцінювання їх навчальних досягнень у процесі занять військовим п'ятиборством: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний. Відповідно, автором виділені рівні готовності курсантів: високий, достатній, задовільний, низький [16, с. 9].

З метою визначення критеріїв підготовки військових фахівців фізичної культури і спорту ЗС України вважаємо за доцільне дотримуватися суб'єктно-діялісного підходу до їх класифікації. Так, В. Ягупов обґрунтував провідний методологічний підхід до визначення компетентності будь-якого фахівця – суб'єктно-діялісний, відповідно до якого він виокремлює ціннісно-мотиваційний, інтелектуальний (когнітивний), діялісний (фаховий), індивідуально-психічний (професійно важливі якості) та суб'єктний, які взаємодоповнюють один одного та взаємодіють. [17, с. 3-8].

Зміст критеріїв і показників діагностування професійної компетентності майбутніх військових фахівців має відповідати специфіці їх військово-професійної та фахової діяльності:

1. Ціннісно-мотиваційний критерій, зміст якого складають такі показники:

професійні цінності: прагнення реалізувати в професійній діяльності фахові і особистісні настанови та цінності;

позитивне ставлення до своєї професійної діяльності, яке визначає коло інтересів: зацікавленість своєю професією, сучасними технологіями, методиками та засобами професійної діяльності;

мотивація до професійної діяльності: усвідомлення своїх потреб у діяльності як суб'єкта професійної діяльності, свідоме виконання функціональних обов'язків, прагнення оволодіти фаховими знаннями, досягти високого рівня професійного зростання, задоволення інтелектуальних, духовних, фахових та особистісних потреб, бажання стати професіоналом у своїй справі.

2. Когнітивний критерій, який дає можливість з'ясувати когнітивні процеси у військово-професійному розумінні змісту діяльності – аналітичне, просторове, практичне, професійне мислення; практичний інтелект; професійні системні знання, які формують когнітивну підвалину професійної діяльності. Він виявляється в системності професійних знань, здатності до узагальнення інформації, її аналізу, відтворенні системи понять для вирішення професійних завдань; передбачає інтегрованість військово-професійних і фахових знань; практичний орієнтованості знань, розумінні сфери застосування інформації, здатності накопичувати необхідні професійні знання. Зміст когнітивного критерію:

- військово-професійні знання: знання, які необхідні кожному офіцеру для виконання військово-професійних завдань, управління процесом фізичного вдосконалення військовослужбовців;

- фахові знання: знання теорії і методики фізичного виховання, теорії та методики підготовки спортсменів; знання анатомії, фізіології, теорії та організації фізичної підготовки військ; володіння поняттєвим апаратом фізичної культури і спорту; знання провідних напрямів фізкультурно-спортивної діяльності, основ фізичної реабілітації і першої медичної допомоги;

- дидактичні знання: знання принципів і закономірностей навчання, засобів, методів, форм організації фізичної підготовки, здатність співвідносити дидактичні цілі із засобами і методами фізичної підготовки та виховання, знання основних педагогічних підходів, методик і технологій щодо реалізації своїх посадових компетенцій, уміння реалізовувати їх у своїй фаховій діяльності.

3. Організаційно-діялісний критерій, який дозволяє з'ясувати практичну здатність військових спеціалістів успішно застосовувати набуті професійні знання у процесі реалізації посадових компетенцій. Його зміст відображає професійний досвід, професійну поведінку, здатність відтворювати, узагальнювати і застосовувати отримані знання і вміння під час розв'язання професійних завдань; здатність успішно виконувати функціональні обов'язки. Діагностується такими показниками:

праксеологічний: уміння та навички успішно вирішувати практичні завдання з урахуванням особливостей діяльності особового складу військової частини; вміння оцінювати обстановку, приймати рішення і домагатися їх виконання; наявність професійних здатностей щодо діяльності в екстремальних ситуаціях;

організаційний: уміння і навички логічно конструювати та організовувати процес фізичного вдосконалення та виховання військовослужбовців; вміння організувати діяльність особового складу, власну діяльність і орієнтуватися в швидкоплинних умовах; уміння своєчасно й якісно виконувати накази та розпорядження старшого начальника, приймати рішення, чітко та ясно доводити їх до відповідних посадових осіб, вміння встановлювати міжособистісні зв'язки, узгоджувати свої дії з діями інших посадових осіб, вибирати оптимальний стиль спілкування в різних ситуаціях, організовувати і підтримувати діалог; здатність вирішувати конфліктні ситуації; здатність до креативних рішень у професійній діяльності;

педагогічний: уміння вчити, виховувати, підтримувати та спрямовувати військовослужбовців на ведення здорового способу життя; аналізувати різноманітні педагогічні ситуації; уміння керувати педагогічними процесами; уміння використовувати в своїй діяльності сучасні методи навчання, виховання та тренування; уміння та навички демонстрації фізичних вправ, надання допомоги тим, хто потребує таку допомогу; вміння підтримувати свій оптимальний рівень фізичної підготовленості і зберігати рухові навички, вміння та здатності.

4. Індивідуально-психічний критерій, включає професійно важливі якості майбутніх фахівців фізичної культури і спорту ЗС України такі як: організованість, дисциплінованість, чесність, готовність до прийняття рішень, активність, креативність, емоційна стійкість, упевненість в собі, сміливість, витривалість.

5. Суб'єктний критерій. Професійна діяльність фахівців з фізичної культури і спорту включає взаємодію з іншими суб'єктами на різних етапах становлення та сприяє формуванню у нього самого здатності бути повноцінним суб'єктом різних видів професійного буття і найголовніше професійного буття. Саме тому суттю суб'єктного критерію стає усвідомлення себе як суб'єкта професійної діяльності і суб'єктного ставлення до себе як до фахівця. Зміст цього критерію розкривається через рівень власної активності з чітким усвідомленням своїх дій як офіцера, особистісних і професійно важливих якостей і здатностей. Його показники такі:

професійна самооцінка: здатність до об'єктивної самооцінки та вибору оптимальної стратегії поведінки та діяльності в типових і складних ситуаціях фахової діяльності;

рефлексія та саморефлексія: здатність визначати власний емоційний стан і стан інших, враховувати його в процесі виконання посадових обов'язків; здатність здійснювати діагностування, прогнозування, самоаналіз, узагальнення, осмислення досвіду власної роботи.

Розроблення критеріїв оцінювання сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту безпосередньо пов'язане із встановленням її рівнів. Як наводять Д. Погребняк, В. Ягупов та Є. Малахов, доцільно виділяти низький, середній і високий рівні [18, с. 49-50].

Так, низький рівень сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту характеризується такими проявами:

- відсутністю інтересу та внутрішньої мотивації до здійснення професійної діяльності, недостатньою сформованістю фахових цінностей, відсутністю бажання самовдосконалюватися та саморозвиватися;

- слабкою орієнтацією в цілях і завданнях як суб'єкта професійної діяльності, нерозумінням її сутності, поверхневим рівнем професійно важливих знань, відсутністю розуміння необхідності застосовувати фахові знання при виконанні функціональних обов'язків, поверхневою обізнаністю із змістом, методами та способами виконання професійних завдань;

- слабкими професійними вміннями та навичками здійснення управління процесом фізичного вдосконалення військовослужбовців, здатністю до виконання складних військово-професійних завдань і прийняття рішення у проблемних ситуаціях, не сформованістю умінь працювати в колективі, налагоджувати з ним взаємодію, відсутню умінь вибирати і застосовувати на практиці сучасні методи, способи і засоби навчання фізичним вправам і професійного виховання;

- недостатньою розвиненістю професійно важливих якостей, не усвідомленням цінності своєї діяльності, неадекватною самооцінкою рівня своєї професійної компетентності, відсутністю рефлексивних дій на основі порівняння власних і зовнішніх результатів контролю, корекції, оцінювання.

Середній рівень сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту ЗС України характеризується такими проявами: суперечливим ставленням до здійснення професій-

ної діяльності, внутрішні мотиви до професійної діяльності розвинуті частково, недостатньою сформованістю професійних цінностей, прагнення до самовдосконалення та саморозвитку проявляється в залежності від конкретних обставин;

опосередкованою орієнтацією в цілях і завданнях діяльності, недостатнім розумінням її сутності, наявністю частково систематизованих фахових знань, недостатньо глибоким розумінням необхідності застосовувати ці знання при виконанні функціональних обов'язків, недостатньою обізнаністю із змістом, засобами, методами та способами виконання військово-професійних і фахових завдань;

неповною сформованістю професійних умінь і навичок для здійснення управління процесом фізичного вдосконалення військовослужбовців, обмеженою здатністю до виконання складних завдань і прийняття рішення у проблемних ситуаціях, частковою сформованістю умінь працювати в колективі, налагоджувати з ним взаємодію, умінь вибирати і застосовувати на практиці сучасні методи, способи, засоби фізичної підготовки виражені не в належному обсязі;

частковою сформованістю професійно важливих якостей як керівника, неповним усвідомленням цінності своєї професійної діяльності як суб'єкта професійної діяльності, не завжди адекватною самооцінкою рівня своєї професійної компетентності, нерегулярністю рефлексивних дій на основі порівняння власних і зовнішніх результатів контролю, корекції, оцінювання.

Відповідно, характеристиками високого рівня сформованості професійної компетентності виступають такі прояви:

- позитивне ставлення і чітко виражені внутрішні мотиви до професійної діяльності, повна сформованість професійних цінностей, свідоме прагнення до самовдосконалення та саморозвитку;

- впевнена орієнтація в цілях і завданнях професійної діяльності, всебічне розуміння її сутності, наявність сталої системи професійно важливих знань, розуміння важливості застосовування професійних знань при виконанні відповідних фахових завдань, повна обізнаність із змістом, методами та способами виконання військово-професійних завдань;

- повністю сформовані професійні вміння та навички для здійснення управління процесом фізичного вдосконалення військовослужбовців, здатність до виконання складних військово-професійних завдань, умінь приймати рішення у проблемних обставинах та критичних ситуаціях, повна сформованість умінь працювати в колективі, налагоджувати з ним взаємодію, вибирати і застосовувати на практиці сучасні методи, способи і засоби навчання та виховання;

- повна сформованість професійно важливих якостей як суб'єкта військово-професійної діяльності, повне усвідомлення цінності власної професійної діяльності, адекватна самооцінка рівня своєї професійної компетентності, наявність чітких рефлексивних дій на основі порівняння власних і зовнішніх результатів контролю, корекції та оцінювання.

Висновки. Таким чином, зміст критеріїв і показників діагностування професійної компетентності майбутніх військових фахівців з фізичної культури і спорту ЗС України має відображати специфіку їх військово-

професійної та фахової діяльності, особливості педагогічного процесу в різних видах і родах військ. Серед критеріїв визначення професійної компетентності доцільно виділяти ціннісно-мотиваційний, когнітивний, організаційно-діяльнісний, індивідуально-психічний та суб'єктний.

Зміст ціннісно-мотиваційного критерію складають професійні інтереси, мотиви, цінності та професійне ставлення до реалізації посадових компетенцій. Когнітивний критерій визначається розумінням сутності, змісту, цілей і завдань професійної діяльності, володінням системою професійних і фахових знань, обізнаністю з методами та способами виконання завдань. Організаційно-діяльнісний критерій містить професійні уміння, методи, способи і досвід самостійного розв'язання професійних завдань як у повсякденній ді-

яльності, так і в екстремальних умовах під час виконання завдань за призначенням. Індивідуально-психічний критерій включає професійно важливі якості. Показники суб'єктного критерію відображають професійну свідомість і самосвідомість, самооцінку, рефлексію та саморефлексію.

Розроблення критеріїв оцінювання розвиненості професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України безпосередньо пов'язане із встановленням її рівнів. Тому доцільно виділяти низький, середній та високий рівні її сформованості.

Перспективою подальших досліджень виступає розроблення моделі формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту ЗС України з урахуванням відповідних педагогічних умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ягупов В.В. Методологія визначення основних видів компетентності випускників професійно-технічної освіти. *Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України: IV всеукр. наук.-практ. конф.*, 18 листопада 2011р., Хмельницький / Державна прикордонна служба України, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. Хмельницький: Вид-во Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, 2011. С.373-376.
2. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: монографія / за ред. Н.Г. Ничкало. Хмельницький: ТУП, 2002. 334с.
3. Данилова Г.С. Управління процесом становлення професійної компетентності методиста. К.: УПСККО, 1995. 80с.
4. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. *Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики*. К.: К. І. С., 2003. С.13-39.
5. Селевко Г.К. Компетентности и их классификация. *Народное образование*. 2004. №4. С.138-143.
6. Свистун В.І. Полікультурна компетентність військовослужбовця як суб'єкта діяльності з підтримання міжнародного миру і безпеки. *Проблеми освіти*. 2019. Вип.92. С.154-158.
7. Татур Ю.Г. Компетентностный подход в описании результатов и проектировании стандартов высшего профессионального образования. *Материалы ко второму заседанию методологического семинара. Авторская версия*. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. 18с.
8. Ягупов В.В., Тракалюк О.Л. Модель развития специальной компетентности должностных лиц кадровых органов Вооруженных сил Украины. *Вестник Удмуртского университета. Серия 3: Философия. Социология. Психология. Педагогика*. 2013. Выпуск 4. С.67-74.
9. Грибан Г.П. Фізичне виховання студентів аграрних вищих навчальних закладів: монографія. Житомир: Вид-во Рута, 2012. 514 с.
10. Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка: навч. посібник / С. І. Глазунов, С.М. Жембровський, Л.Я. Іващенко та ін. К.: НУОУ, 2012. 284 с.
11. Пронтенко К.В., Безпалый С.М., Федченко О.С., Водоп'янова Т.Ю., Штома В.Д. Эффективность методичной системы навчання гирьового спорту курсантів у процесі фізичного виховання. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2018. Випуск №14. С.73-80.
12. Вербин Н.Б. Критерії та показники оцінювання рівнів розвиненості професійної витривалості майбутніх магістрів військового управління. *Науковий вісник СНУ імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки*. Луцьк, 2017. №1 (350). С.76-80.
13. Костів С.Ф. Сутність і зміст психофізичної витривалості професіоналів військового управління у сфері оборони оперативного-тактичного рівня. *Збірник наукових праць. Інститут модернізації змісту освіти МОН України*. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД, 2018. Вип.88 (ч. 1). С.261-268.
14. Фіногенов Ю.С., Петрачков О.В. Модельні характеристики різних рівнів фізичної підготовленості військовослужбовців. *Вісник Національного університету оборони України*. 2013. №4 (35). С.167-172.
15. Погребняк Д.В. Організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних Сил України в системі післядипломної освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2018. Випуск 4 (95). С.160-165.
16. Юр'єв С.О. Методика розвитку рухових якостей курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання: автореф. дис. ... канд. педаг. наук: 13.00.02 / Київ, 2020. 22с.
17. Ягупов В.В. Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців у системі професійно-технічної освіти. *Креативна педагогіка*. Вінниця: ФОП «Корзун Д.Ю.», 2011. №4. С.28-34.
18. Погребняк Д.В., Ягупов В.В., Малахов Є.В. Система критеріїв оцінювання розвиненості фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних Сил України у системі післядипломної освіти. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. VII (82), Issue: 202, 2019 Sept. P. 45-51.
19. Шемчук В.А., Поливанюк В.В., Муштатов Ю.В., Федоренко О.О., Одеров А.М. Модель формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. Актуальні питання гуманітарних наук : збірник наукових праць. Дрогобич, 2020. Вип. 29. С. 104–119

REFERENCES

1. Yahupov V.V. Methodology for determining the main types of competence of graduates of vocational education // Educational and scientific support for the activities of law enforcement agencies and military formations of Ukraine: IV All-Ukrainian scientific-practical conf., November 18, 2011, Khmelnytsky / State Border Guard Service of Ukraine, B. Khmelnytsky National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Khmelnytsky: Publishing House of the

- National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after B. Khmelnytsky, 2011. P. 373-376.
2. State standards of vocational education: theory and methodology: monograph / ed. N.G. Nychkalo. Khmelnytsky: TUP, 2002. P. 334.
 3. Danilova G.S. Management of the process of formation of professional competence of a methodologist. Kyiv: UIPKKKO, 1995. P. 80.
 4. Ovcharuk O. Competences as a key to updating the content of education. Education Reform Strategy in Ukraine: Recommendations on Education Policy. Kyiv: K. I. S., 2003. P. 13-39.
 5. Selevko.G.K. Competences and their classification // Public education. 2004. Is.4. P. 138-143.
 6. Svystun V.I. Multicultural competence of the military as a subject of activities for the maintenance of international peace and security // Problems of education. 2019. Is.92. P. 154-158.
 7. Tatur Y.G. Competence approach in describing results and designing standards of higher professional education / Materials for the second meeting of the methodological seminar. Author's version. M.: Research Center for Quality Training, 2004. P. 18.
 8. Yahupov V.V., Trakalyuk O.L. Model of development of special competence of officials of personnel bodies of the Armed Forces of Ukraine // Bulletin of Udmurt University. Series 3: Philosophy. Sociology. Psychology. Pedagogy. 2013. Is.4. P. 67-74.
 9. Gryban G.P. Physical education of students of agrarian higher educational institutions: monograph. Zhytomyr: Ruta Publishing House, 2012. P. 514.
 10. Physical education and special physical training: textbook manual / S.I. Glazunov, S.M. Zhebrovsky, L.Y. Ivashchenko and others. K.: NUOU, 2012. P. 284.
 11. Prontenko K.V., Bezpaliy S.M., Fedchenko O.S., Vodopyanova T.Yu., Shtoma V.D. The effectiveness of the methodical system of cadets' weight lifting training in the process of physical education // Visnyk of Cherkasy University. Series "Pedagogical Sciences". 2018. Is.14. P. 73-80.
 12. Verbyn N.B. Evaluation criteria and indicators of professional endurance development levels of future masters of military administration // Scientific bulletin of the Lesya Ukrainka SNU. 2017. Is.1. P. 76-80.
 13. Kostiv S.F. The essence and content of the psychological and physical endurance of military administration professionals in the sphere of defense at the of operational and tactical level // Collection of scientific works. Institute for the Modernization of the Content of Education of the Ministry of Education and Science of Ukraine. Vinnytsia: Nilan Ltd., 2018. Is.88 (Part 1). P. 261-268.
 14. Finohenov Y.S., Petrachkov O.V. Model characteristics of different levels of physical fitness of servicemen // Bulletin of the National University of Defense of Ukraine. 2013. Is.4 (35). P. 167-172.
 15. Pohrebniak D.V. Organizational and Pedagogical Conditions of Special Competence Development of Heads of Physical Training and Sports of Military Units of the Armed Forces of Ukraine in the System of Postgraduate Education // Visnyk of Zhytomyr State University named after Ivan Franko. Pedagogical sciences. Is.4 (95). P. 160-165.
 16. Yuriev S.O. Methods of development of motor qualities of cadets of military institutions of higher education in the process of physical education. Author's ref. Cand. Diss. Kyiv, 2020. P. 22.
 17. Yahupov V.V. Competence approach to professional training of future specialists in the system of vocational education / Creative pedagogy. Vinnytsia: FOP "Korzun D.Y.", 2011. Is.4. P. 28-34.
 18. Pohrebnyak D., Yahupov V., Malakhov E. Professional competence development assessment criteria system of chiefs of military units physical training and sports of the armed forces of Ukraine in post-graduate education system // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. VII (82), Issue: 202, 2019 Sept. P. 45-51.
 19. Shemchuk VA, Polivanyuk VV, Mushtatov Yu.V., Fedorenko OO, Oderov AM Model of formation of professional competencies of future officers - specialists in physical training and sports. Current issues of the humanities: a collection of scientific papers. Drohobich, 2020. Vip. 29. S. 104-119

Criteria and indicators for assessing the formation of professional competence of future specialists in physical culture and sports Armed Forces of Ukraine

V. Polyvaniuk

Abstract. Theoretical approaches to the problem of diagnostic tools for assessing the professional competence of specialists in physical culture and sports of the Armed Forces of Ukraine are generalized. The subject-activity approach to its definition is chosen. The content of criteria and indicators for assessing the formation of professional competence of future specialists in physical culture and sports of the Armed Forces of Ukraine is specified. The expediency of allocating low, medium and high levels of its development is substantiated.

Keywords: *value-motivational, cognitive, organizational-activity, individual-mental, subjective criterion.*